

ארכיאולוגיה- "אל באר המים"

הערך החינוכי: המים כבסיס לקיום חיים. חשיבות ומרכזיות באר המים בחומש בראשית וחשיבות המים לאנושות בכלל.

המטרות הלימודיות: הבנת חשיבות המים לעולם. האנושות מתפתחת ע"י יצור מקורות מים. האנושות מפתחת טכניקות לשימוש יעיל במים. (אז והיום) לימוד מושגים: מי תהום ומי גשמים, חלחול ושכבה אטימה. **מבנה הפעילות:**

- הקדמה פרונטאלית לכל הכתה על חשיבות המים ומבנה הבאר.
- הפעלה של דגם באר לכל הכתה.
- פעילות בקבוצות: פענוח כתב עברי קדום על שברי חרס עם משפטים הרומזים לאירועים שאירעו ליד הבאר בחומש בראשית.

מערך שעור פתיחה פרונטאלי – כתבה שרה יהלומי

יש לדון עם הילדים בנושאים הבאים:

1. לצורך מה נחוצים המים בחיינו?
מחייה: שתיה ומזון, לאדם ולבע"ח
השקית צמחים, גידולי שדה.
נקיון, רחצה
לקיום מצוות: נטילת ידיים, טבילת כלים, הגעלה, מקווה, ניסוך המים...

2. כיצד מגיעים אלינו המים?
הן בעונת הגשמים, והן בקיץ – כיצד הופכים המים לזמינים עבור האדם?

יש, כמובן, להבחין בין ימינו אנו לימים קדומים. בימינו אנו סה"כ פותחים את ברז המים ומקבלים את מבוקשנו...

מה קרה בתקופה קדומה, בה לא היו ברזים?
כיצד מצא האדם מים ראויים לשתיה ולמחייה? (חשוב להסיר כל ספק – מי הים אינם ראויים לשתיה!...)
מכאן נובע הצורך בחיפוש פתרונות למציאת מים:
כיצד אבותינו מצאו מים? – ע"י חפירת בארות. מהי באר?

ראשית כדאי לתת הסבר קצר על מספר מושגים בסיסיים:
חלחול מי גשמים – שכבות האדמה העליונות, הקרובות לפני הקרקע הן חדירות בפני גשמים. לכן בבוא עונת הגשמים, מחלחלים המים בקרקע (נספגים בתוכה).
שכבה אטימה – זוהי שכבה הנמצאת במעמקי האדמה, שדרכה לא יכולים המים לחלחל.

מי תהום – מים גשמים שחלחלו לאורך כל שכבות האדמה, עד שנעצרו על גבי השכבה האטימה למים. מי הגשמים המצטברים על-גבי שכבה זו נקראים מי תהום.

נחזור לבאר...

את הבאר חופרים לעומק, עד שמגיעים אל שכבת מי התהום. בבארות עתיקות ציפו את פנים הבאר באבנים, כדי שלא תיפול אדמה מדפנות הבאר אל תוכה, דבר העלול לסתום את הבאר. על פתח הבאר נהגו לשים אבן גדולה, ששימשה ככיסוי מפני החול והשמש.

דגם הבאר – נבנה ע"י הרב מרדכי הכהן:

בדגם הבאר שנמצא בחדר תנ"ך ישנה באר חצויה לאורכה כאשר שופכים מים לתוך הדגם הילדים יכלים לראות את המים המחלחלים ומגיעים לשכבה האטימה ואת הצטברות מי התהום לתוך חלל הבאר. (בסיום ההדגמה יש לרוקן את המים.)

